

ERDÉLYI MAGYAR KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLET
ORBÁN BALÁZS KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLET
AZ RMDSZ-ÜGYVEZETŐ ELNÖKSÉGE - ÖNKORMÁNYZAT- ÉS
REFORMÜGYI FŐOSZTÁLY
3400. KOLOZSVÁR - CLUJ-NAPOCA
Str. Pavlov 16/6.
Tel: 064-195861
Fax: 064-191987

MEGHÍVÓ

Varga E. Árpád úr
részére

1995. február 3-4-én Illyefalván tudományos ülészsakot szervezünk

"A közigazgatási határok változásai Erdélyben"

témakörrel.

Célunk a közelebből napirendre kerülő romániai újramegyesítési folyamat előtt történeti, gazdaság-földrajzi, demográfiai, statisztikai és szociológiai megközelítésben elemezni a közigazgatási határok változásait és a változások kihatásait a trianoni békeszerződéssel Magyarországtól Romániához csatolt terület egészén élő magyarságra.

Tisztelettel kérjük, szíveskedjék résztvenni ülészsakunkon egy 25-30 perces, kb. 10 gépelt lap terjedelmű, a megadott témakörhöz kapcsolódó előadással, és jelezni címünkre 1994. december 30-ig, hogy elfogadja-e meghívásunkat, és közölje előadása témáját.

Az ülészsakon bemutatott előadások önálló kiadványként való megjelentetéséről gondoskodunk.

Az utazási költségeket térítjük, a szállást és étkezést a szervezők biztosítják.

A SZERVEZŐ BIZOTTSÁG

Tisztelt Kötő József!

Megtisztelő felkérésének, hogy vegyek részt az Illyefalván 1995. február 3–4-én, a Romániában napirenden lévő újramegyesítés témakörében rendezendő konferencián, sajnos nem tudok eleget tenni. Sem a konferencia részletes programja, sem a meghívottak köre, sem a tervezett előadások tematikája nem ismeretes előttem, de az idő rövidege miatt még akkor sem tudnék előadással készülni, ha rendelkezésemre állnának az előzőekben hiányolt információk.

Szeretnék azonban a magam módján hozzájárulni a rendezvény eredményességéhez, s ezért elküldök Önnek néhány általam ez alkalomra összeállított statisztikai táblázatot, melyek – gondolom – illeszkednek a konferencia témaköréhez. A forrásfeldolgozás nemzetiségi adatsorokat tartalmaz a jelenkori Erdély területére vonatkozóan az 1910., illetőleg az 1930. évi megyehatárok között, városi és községi népesség szerinti csoportosításban, a mindenkori közigazgatási beosztásnak megfelelően. (I–VI/A. sz. táblázatok.) Terveim szerint szerény elemző szöveget is mellékeltem volna, erről azonban le kellett mondanom. Az értékek és érdeklődők bizonyára így is hasznosítani tudják a számoszlopokban rejlő információkat. A VII–VIII. sz. táblázatok az első főhatalomváltást követő közigazgatási átrendezések nemzetiségpolitikai vonatkozásainak szemléltetéséhez állítottam össze. Végül, a IX–IX/A. sz. táblázat néhány magyarok lakta határ menti járás 1930. évi községterületéről közöl nemzetiségi idősorokat. Annyit kívánok még hozzáfűzni, hogy az 1880. és 1910. évi adatok a megkérdezettek anyanyelvi, a későbbi népszámlálások adatai pedig a nemzetiségi hovatartozásáról tájékoztatnak. 1880-ban a beszélni koruknál nem tudó gyermekeknél az anyanyelvet nem mutatták ki és számukat külön közölték. A mellékelt adatsorokban a beszélni nem tudókat – a statisztikai hivatal korabeli eljárását követve – az egyes anyanyelvek között, számarányuknak megfelelően településenként szétosztottam.

Köszönöm, hogy gondoltak rám. Sikeres munkálkodást kívánok a konferencia résztvevői számára.

Budapest, 1995. január 9.

Tisztelettel
Varga E. Árpád

Tisztelt Varga E. Árpád úr!

1995. február 3–4-én lezajlott Illyefalván "A közigazgatási határok változásai Erdélyben" című tudományos ülészak, amelyen a meghívott előadókon kívül közigazgatásunk vezetői, képviselők, szenátorok és RMDSZ vezetők is részt vettek. Az esemény fontos állomás volt közösségi stratégiánk alakításában. A Jelenlevők nagyra értékelték hozzájárulását összefogásunk sikeréhez, amit ezúton köszönünk.

Kötő József, EMKE főjegyző – Magyarai Nándor László, Ügyvezető Alelnök

Az 1925. évi területi-közigazgatási átrendezés okozta változások az erdélyi megyék nemzetiségi összetételében

Az Erdély közigazgatás-történetét tárgyaló munkák egybehangzó állítása szerint a főhatalomváltás utáni - a "jogtörténelemben valószínűleg páratlan gyorsasággal egymást követő" - sorozatos adminisztratív átrendezésekben a megyék területének arányosítása, illetőleg más gyakorlati szempontok mellett nemzetiségpolitikai megfontolások is közrejátszottak. Sem a területi beosztás akkori változásainak részletes ismertetésébe - tüzetesebb leírásukat legújabban Molnár Jenő (Területi-közigazgatási felosztás Erdélyben, 1867-1968. In: Korunk, 1992/9. sz.), majd e tanulmány nyomán Vofkori László (Erdély gazdaság- és társadalomföldrajza, Nyíregyháza, 1994) végezte el -, sem pedig a megyék átszervezésében szerepet játszó motívumok mérlegelésébe és rangsorolásába nem bocsátkozunk bele. De élni kívánunk a történeti és leíró statisztika nyújtotta lehetőségekkel annak szemléltetésére, hogy az említett átszervezések milyen irányú és mértékű változásokhoz vezettek a korabeli erdélyi megyék etnikai összetételében.

E módosulások az egyes népszámlálások eltérő közigazgatási beosztás szerint csoportosított nemzetiségi adatsorainak egyidejű összehasonlításával szemléltethetők. Ehhez az 1920. évi közigazgatási célú erdélyi összeírást vettük alapul, mivel a megelőző adatfelvételek közül időben ez áll legközelebb az 1925. évi - az új megyehatárokat megrajzoló - közigazgatási reformhoz. A háború által felkavart, majd a főhatalomváltást követően megállapodott népeségi viszonyokat tükröző összeírás eredményeit a román hatóságok vélhetően felhasználták a területi átszervezések előmunkálatai során. Mivel mind tudományos megbízhatóságát, mind pedig az etnikai viszonylatok összetettségét tükröző információk sokrétűségét illetően - hasonló alaposságú román felmérések hiányában - ez idő tájt a 1910. évi magyar népszámlálást is mérvadónak tekinthetjük, adatait ugyancsak felhasználtuk a jelzett változások bemutatásához. Ez már csak azért is indokolt, mivel joggal feltételezhető, hogy a román hatóságok az általuk egyébként heves bírálattal illetett magyar népszámlálási adatokat - miként a Párizs-környéki béketárgyalásokon területi követeléseik előterjesztése során - későbbi stratégiai jellegű döntéseik meghozatala alkalmával is figyelembe vették.

Az 1910. évi népszámlálás a Romániához került egykori magyarországi területeken a következő törvényhatóságokban talált abszolút román többséget: Alsó-Fehér (77,4%), Arad-Csanád (59,2%), Beszterce-Naszód (68,5%), Bihar (52,5%), Fogaras (88,7%), Hunyad (79,9%), Kolozs (56,3%), Krassó-Szörény (72,2%), Máramaros (50,5%), Szeben (64,3%), Szilágy (59,1%), Szolnok-Doboka (75,2%) és Torda-Aranyos (72,1%) megyében. Abszolút magyar többséget mutatott ki az 1910. évi népszámlálás Csík (86,4%), Háromszék (83,4%), Maros-Torda (61,6%), Szatmár-Ugocsa (55,1%) és Udvarhely (95,4%) vármegyék területén. Relatív román többségű volt Kis-Küküllő (47,9%), viszonylagos magyar többségű Brassó (35,0) vármegye, míg a németek Nagy-Küküllő (41,8%) és Temes-Torontál (38,9%) megyékben bírtak viszonylagos fölényvel. (Lásd az I.A. sz. táblázatot.) Ezen az összképen az 1920. évi román összeírás bizonyos mértékig már a korabeli megyehatárok között is változtatott: Brassó és Nagy-Küküllő megyében az erőviszonyok a relatív, Szatmár-Ugocsa megyében pedig - az összeírást lebonyolító hatóságok tendenciózus adatfelvételi gyakorlatának is köszönhetően - az abszolút román többség irányába tolódtak el. További lényeges különbségeket regisztrálhatunk, ha ugyane számsorokat a tíz évvel későbbi, vagyis az 1930. évi népszámlálás időpontjában érvényes megyehatárok szerinti csoportosításban vesszük szemügyre. (Lásd. a IV.A. sz. táblázatot.) Az előbb jelzett válto-

zásokon túl immár abszolúttá válik a román többség a megnagyobbodott Kis-Küküllő (54,3%) és Szilágy megyében (53,9%, jóllehet a magyar népszámlálás adatai ugyanitt 49,4%-os viszonylagos magyar többséget jeleznek), de relatív többséghez jutott a románság Maros (47,3%), valamint Temes-Torontál megyében is (36,6%). Új román többségű törvényhatóság jött létre Krassó és Szörény különválasztása következtében. Az egyes megyék pozíció-változásait nemzetiségi összetételüknek a közigazgatási átszervezésnek köszönhető módosulásai nyomán az alábbi táblázat összegzi:

	abszolút magyar	relatív többség	abszolút román	relatív többség	relatív német többség
Az 1910. évi magyar népszámlálás adatai szerint					
magyar közigazgatás	5	1	13	1	2
román közigazgatás	4	1	15	2	1
Az 1920. évi román összeírás adatai szerint					
magyar közigazgatás	4	-	15	2	1
román közigazgatás	3	-	17	3	-

A VII. és VIII. sz. táblázatok adatsorai kiegészítő információkat nyújtanak arra vonatkozóan, hogy egyes járárok és kisebb területrészek átcsatolása, illetőleg kölcsönös cseréje miképp befolyásolta az érintett törvényhatóságok nemzetiségi összetételét. Viszonylag jelentős számú, túlnyomó részben német nemzetiségű lakossal gyarapodott Arad megye Temes-Torontál rovására. Ez lényegesen nem csökkentette előbbi szilárd román többségét, ahhoz viszont elegendő volt, hogy a Temes-Torontál megyei németség 1920. évi aránya 38,5%-ról 36,3%-ra fogyjon, s így az itteni románság, számereje 1 százalékponttal növekedvén, enyhe relatív túlsúlyt érheszen el. Hasonló jellegű elmozdulás figyelhető meg Nagy-Küküllő és Fogaras vármegyék között. Nagy-Küküllő területén a tíz évvel korábbi állapotokkal szemben az 1920. évi összeírás már változatlan megyehatárok között is viszonylagos román többséget mutatott ki, ez azonban főként a helyi cigányság bekebelezésének volt köszönhető. A nagysinki járás java és a kőhalmi járás egy kisebb részének Fogarashoz csatolásával a megye szász, illetőleg magyar lakosságának száma és aránya tovább csökkent, s így a számszerűleg kisebb veszteséget elkönnyvelő románság bizonytalan alapokon nyugvó fölénye stabilizálódni tudott. Kis-Küküllő vármegyében az 1910. évi határok között az 1920-as összeírás a cigányság románként történt elkönnyvelésével szintén az államalkotó nemzet abszolút többségét mutatta ki; ezt az állapotot a későbbiekben románlakta vidékek (legnagyobb részben Alsó-Fehér megyétől a balázsfalvi járás) idecsatolása szilárdította meg. Maros megye Kolozs megyétől román és német többségű (tekei, mezőörményesi), Torda-Aranyostól román többségű (marosludasi), és Csiktől ugyancsak javarészt románok lakta járárokkal és járásrészekkel (tölgyesi, gyergyói) gyarapodott. Ezzel egyidejűleg a nyárádszeredai járástól 12 magyar község az egyébként is megingathatatlan magyar többségű Udvarhely megyéhez került. Így a Maros-Torda megyei magyarság 1920-ig megőrződött 52,7%-os többsége az új Maros megyében 43,8%-os relatív kisebbséggé változott, ezzel szemben - ámbár csak viszonylagos (47,3%-os) - túlsúlyra vergődvén itt is a román lett a legszámosabb nemzetiség. A kicsiny Brassó megyének a románok, magyarok, szászok szimbiózisával jellemezhető érzékeny nemzetiségi egyensúlya a zernyesti járásnak (Fogarás megyétől) és a Háromszék megyei Magyarbodza vidékének az idecsatolásával billent fel. A jelképesen elért abszolút román többség (50,1%) láthatóan szinte matematikailag kiszámított s még 1930-ban is moccanatlan (50,0%) volt. A nyugati határszélen délről az érmihályfalvi, északról pedig

a nagykarolyi járásokkal megnagyobbított Szilágy megye, a Körös-Máramarosvidék névvel illetett "történelmi" országrész területi folytonosságát is megszakítva Bihar és - a román jellegű Szolnok-Doboka kápolnokmonostori járásával megerősített - Szatmár megye közé ékelődött. A minden szempontból stratégiaiainak tekinthető változtatás nemzetiségpolitikai jelentősége az 1910. évi adatok tükrében világosodik meg. Ezekből ugyanis kitűnik, hogy ilyenformán a Szatmár-ugocsai magyarság még a magyar népszámlálási adatok szerint is elveszítette korábbi többségét (számaránya 55,1%-ról 46,3%-ra csökkent), míg a román népesség szimbolikus (50,1%-os) többségre tett szert. A Szilágy megyei román dominancia névleges megőrzéséről pedig (részarányuk ugyanis e változások nyomán az 1910-es népszámlálás adatsoraiban 59,1%-ról 48,2%-ra zuhant, a magyaroké ellenben 37,9%-ról 49,4%-ra szökött) az 1920. évi népösszeírás gondoskodott: a cigány és a zsidó, valamint a nagykarolyi járásban a sváb eredetű népesség megfelelő átcsoportosításával a "népi hovatarozásra" alapozott kimutatás szerint a románság aránya ekkor már 53,9% volt, míg a magyaroké csupán 32,4%-ot ért el.

Kétségtelen, hogy mind az 1910. évi magyar népszámlálás, mind pedig az 1920. évi - szakmai szempontból különben joggal vitatott, kétes hitelű - román összeírás adataira hivatkozva egyaránt igazolható az az állítás, miszerint azokban a vármegyékben, ahol az "idegen elemek" aránya a berendezkedő román állam számára kellemetlenül magas volt, a helyi közigazgatás át-szervezése félreérthetetlenül e népességek arányának csökkentését célozta, vagyis "idegenek" lakta területeket stabil román többségű közigazgatási egységekhez csatoltak. A realitásokhoz azonban hozzátartozik, hogy a korabeli Erdély etnodemográfiai viszonyai közepette az esetek többségében bármilyen kisebb léptékű közigazgatási változtatás különösebb szándékoltság nélkül is hasonló eredményekhez vezetett volna. Hozzájárul ehhez maga a főhatalomváltozás, mely - különösen az új országhatár által érintett vagy jelentősebb vonzasközpontokkal rendelkező megyékben - pusztán tényénél fogva is megakasztotta, illetve visszajukra fordította azokat a magyarság számára kedvező etnodemográfiai folyamatokat, melyeket az 1910. évi népszámlálási adatokban az 1880. évekkel egybevetve megmutatkoznak. Ám ahol mindez nem volt elegendő, ott az ország "politikai és lelki egységesülésének" kifejezésre juttatását szemmel láthatóan területi-adminisztratív intézkedésekkel is elősegítették. Így például az újjászervezett Szatmár, Maros, illetve Brassó megyékkel. Csekély ellentételezésül szolgált, hogy a közigazgatási változtatások alkalmanként a magyarság statisztikai pozícióit is erősítették; mint Szilágy, valamint az etnikailag akkor még amúgy is kikezdehetetlen Csík, Udvarhely és Háromszék megyék esetében.

A különböző népszámlálások adatsorainak azonos területi szempont szerinti egybevetése - akár a jelenleg érvényben lévő, akár bármely korábban létezett közigazgatási beosztás szerint követjük nyomon az etnikai viszonylatok metamorfózisát - bizonyos fokig történelmietlen, hiszen a közigazgatási szerkezet képlékeny, időben változó rendszer. E módszer szükség diktálta alkalmazása, vagyis egy adott korszak politikai-társadalmi-gazdasági sajátosságait tükröző térbeli metszet kimerevítése és előre- vagy visszavetítése a változó népességi viszonyokra azonban alkalmanként olyan összefüggésekre is rávilágít, melyek más fénytörésben esetleg rejtve maradnának. A következőkben az 1930. évi népszámlálás időpontjában fennálló s kisebb módosításokkal - a II. bécsi döntést követő részleges főhatalomváltás négy esztendejétől eltekintve - egészen az 1950. szeptemberi területi átszervezésig érvényes megyebeosztásnak megfelelő tagolásban vizsgáljuk az erdélyi népesség, településtípusok szerint is részletezett nemzetiségi megoszlását - e sajátos megvilágítás pászmájában kirajzolódó néhány részletre összpontosítva.

E megközelítés, a régi román - illetőleg a megelőző magyar - és jelenlegi megyefelosztás ütközőpontjain ígér hasznosítható új információkat. (A megyehatárok egybevetését és eltéréseik részletezését lásd Molnár Jenő

fentebb említett tanulmányában.) Ott, ahol a mai megyebeosztás követi a történetileg kialakult előzményeket, a kisebb változtatások lényegesen nem módosítanak az eredeti nemzetiségi struktúrákon. (Ilyen pl. Hunyad, Arad és Bihar megye, de összességében, külső határait tekintve ideszámítható a Bán-ság is.) Az új keletű képződménynek számító (több korábban megszüntetett megyéből, illetőleg megyerészből 1968-ban létrehozott)

Mindenekelőtt tekintsük át az alapvető demográfiai struktúrák módosulását a két, egymástól eltérő közigazgatási beosztás tükrében az 1992. évi népszámlálás adatai szerint.

A) Az erdélyi megyék összlélekszámuk sorrendjében

az 1992. évi megyehatárok között		az 1930. évi megyehatárok között	
1. Kolozs	736301	1. Temes-Torontál	628723
2. Temes	700033	2. Bihar	621447
3. Brassó	643261	3. Hunyad	584538
4. Bihar	638863	4. Szatmár	554267
5. Maros	610053	5. Brassó	526662
6. Hunyad	547950	6. Kolozs	506162
7. Máramaros	540099	7. Maros	447498
8. Arad	487617	8. Arad	442147
		9. Szilágy	384137
erdélyi átlag	482707	erdélyi átlag	337365
9. Szeben	452873	10. Szeben	303311
10. Fehér	413919	11. Fehér	263106
11. Szatmár	400789	12. Szörény	256434
12. Krassó-Szörény	376347	13. Naszód	252126
13. Hargita	348335	14. Krassó	244630
14. Beszterce-Naszód	326820	15. Torda	240102
15. Szilágy	266797	16. Szamos	233809
16. Kovászna	233256	17. Máramaros	226042
		18. Háromszék	210242
		19. Csík	207264
		20. Nagy-Küküllő	202413
		21. Kis-Küküllő	160712
		22. Udvarhely	157267
		23. Fogaras	106368

B) Az erdélyi megyék városi népességük lélekszámának sorrendjében

az 1992. évi megyehatárok között az 1930. évi megyehatárok között

1. Kolozs	496563	1. Hunyad	442808
2. Brassó	490018	2. Brassó	431279
3. Temes	425129	3. Temes-Torontál	383019
4. Hunyad	410931	4. Kolozs	338563
5. Bihar	312533	5. Szatmár	328869
6. Maros	310995	6. Bihar	302028
7. Szeben	307715	7. Arad	246164
8. Máramaros	285339	8. Maros	237445
		9. Szeben	216220
erdélyi átlag	276856	erdélyi átlag	193037
9. Arad	254993	10. Fehér	163684
10. Fehér	228372	11. Krassó	159566
11. Krassó Szörény	210947	12. Szilágy	154265
12. Szatmár	185406	13. Nagy-Küküllő	126308
13. Hargita	159090	14. Torda	119682
14. Kovászna	122905	15. Szörény	118329
15. Beszterce Naszód	121772	16. Háromszék	112458
16. Szilágy	106989	17. Naszód	110166
		18. Szamos	93402
		19. Máramaros	90802
		20. Csík	80567
		21. Kis-Küküllő	68985
		22. Udvarhely	60058
		23. Fogaras	55178

C) Az erdélyi megyék vidéki népességük lélekszámának sorrendjében

az 1992. évi megyehatárok között az 1930. évi megyehatárok között

1. Bihar	326330	1. Bihar	319419
2. Maros	299058	2. Temes-Torontál	245704
3. Temes	274904	3. Szilágy	229872
4. Máramaros	254760	4. Szatmár	225398
5. Kolozs	239738	5. Maros	210053
6. Arad	232624	6. Arad	195983
7. Szatmár	215383	7. Kolozs	167599
8. Beszterce Naszód	205048		
erdélyi átlag	205851	erdélyi átlag	144329
9. Hargita	189245	8. Naszód	141960
10. Fehér	185547	9. Hunyad	141730
11. Krassó Szörény	165400	10. Szamos	140407
12. Szilágy	159808	11. Szörény	138105
13. Brassó	153243	12. Máramaros	135240
14. Szeben	145158	13. Csík	126697
15. Hunyad	137019	14. Torda	120420
16. Kovászna	110351	15. Fehér	99422
		16. Háromszék	97784
		17. Udvarhely	97209
		18. Brassó	95383
		19. Kis-Küküllő	91727
		20. Szeben	87091
		21. Krassó	85064
		22. Nagy-Küküllő	76105
		23. Fogaras	51190

D) Az erdélyi megyék városodottságuk sorrendjében
(a városi népesség%-os aránya az összlélekszámhoz viszonyítva)

az 1992. évi megyehatárok között		az 1930. évi megyehatárok között	
1. Brassó	76,2	1. Brassó	81,9
2. Hunyad	75,0	2. Hunyad	75,8
3. Szeben	67,9	3. Szeben	71,3
4. Kolozs	67,4	4. Kolozs	66,9
5. Temes	60,7	5. Krassó	65,2
		6. Nagy-Küküllő	62,4
		7. Fehér	62,2
		8. Temes-Torontál	60,9
		9. Szatmár	59,3
erdélyi átlag	57,3	erdélyi átlag	57,3
6. Krassó Szörény	56,0	10. Arad	55,7
7. Kovászna	52,7	11. Háromszék	53,5
8. Fehér	55,2	12. Maros	53,1
9. Arad	52,3	13. Fogaras	51,9
10. Máramaros	52,8	14. Torda	49,8
11. Maros	51,0	15. Bihar	48,6
12. Bihar	48,9	16. Szörény	46,1
13. Szatmár	46,3	17. Naszód	43,7
14. Hargita	45,7	18. Kis-Küküllő	42,9
15. Szilágy	40,1	19. Szilágy	40,2
16. Beszterce Naszód	37,3	20. Máramaros	40,1
		21. Szamos	39,9
		22. Csík	38,8
		23. Udvarhely	38,2

A régi megyehatárok között számítva csupán Hunyad, Szatmár és Szilágy megye lélekszáma nagyobb a jelenleginél. Utóbbi kettő ezáltal erdélyi viszonylatban az átlagosnál magasabb lélekszámú megyék sorába emelkedik, míg Máramaros a kiemelten fejlesztett szatmári Bányavidék nélkül - történelmi határai között - népességszámát tekintve a 17. helyre szorul vissza. Számtottevően csökken az új keletű képződménynek számító (több megszüntetett megyéből, illetőleg megyerészből létrehozott) Kolozs, Maros Brassó, Szeben és Fehér lélekszáma, e megyék azonban a lakosságszám szerinti rangsorban régi határaik között is őrzik pozíciójukat. Ez - miként a többi, átlagosnál népesebb megye esetében - nem kis részben előrehaladott urbanizációjuknak tulajdonítható. A régió sokoldalú szerepkört betöltő központjait, valamint legfontosabb iparvidékeit magukban foglaló megyéket mindkét területi felosztás szerint az első hely 12 valamelyikén találjuk. Az 1930. évi határok között számított első 12 megyében él ma Erdély össznépességének 71,1, város lakóinak 76,7%-a. E megyék városodottságának mutatója már bizonyos szóródást mutat; átlagosan csupán 61,7%. Közülük néhány nagyobb területű, jelentős számú vidéki népességgel rendelkező megye urbanizációs szintje a mai területi beosztás szerint is elmarad az erdélyi átlagtól (Arad, Maros, Bihar, Szilágy), míg két